

sopotja

Želimo vam
prijetne
praznike in
veliko sreče
v letu 2024!

iz vsebine

Uvodnik	3	Urniki skupin
Iz Zveze slovenskih društev na Hrvaškem	5	MePZ: ponedeljek 18.30–21.00 Folklorna skupina: sreda 19.00–21.00 Dramska skupina: torek 17.30–19.00 ali po dogovoru Glasbena skupina: torek 18.00–20.00 Tečaj harmonike: po dogovoru Tečaj kitare: po dogovoru Planinska skupina: torek 20.00–21.00 Likovna skupina: četrtek 17.00–19.15
Iz društva	8	Fotografska skupina: po dogovoru DPS: ponedeljek 17.00–21.30 Mladinska skupina: po dogovoru
Iz pouka DPS	17	Slovenske urice za otroke: ponedeljek 16.00–17.30 DPS za otroke: četrtek 16.30–18.00
Iz svetov	19	
Literarni kotiček	20	Veleposlaništvo RS v RH Alagovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH Veleposlanik: Gašper Dovžan tel.: +385 1 63 11 000 faks: +385 1 46 80 387 el. pošta: vzg@gov.si spletna stran: zagreb.veleposlanistvo.si
Si-T	21	
Pogled z onkraj Snežnika	22	Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom: tel.: +385 98 462 666
Srečanja	23	
Foto kotiček	24	

Leto 2023 se bliža koncu, poleg vojnih razmer so ga obeležile tudi naravne nesreče, v Sloveniji najhujša ujma doslej, v solidarnostno pomoč za odpravo posledic pa se je vključila tudi Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH) in se v ta namen med drugim odpovedala letnemu srečanju vseh članic. Ob izteku leta je tudi čas za pregled storjenega in snovanje načrtov za v prihodnje, na kar se je na seji pristojne komisije slovenskega parlamenta ozrla predstavnica ZSDH in omenila predvsem uspešne korake za širitev slovenščine v šole in prizadevanja za uveljavitev jezika nasploh, skupina omenjene komisije pa se je s položajem slovenske skupnosti na Hrvaškem izčrpnije seznanila med večdnevni obiskom in srečanju z rojaki v Zagrebu, Zadru, Splitu in Dubrovniku. Sopotja spremljajo tudi udeležbo predsednice ZSDH na konferenci o manjšinah na Brionih, posvetu o medijih v Slovenski matici v Ljubljani in sestanku s člani Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih (ELRMJ) na Reki. Vlada Republike Slovenije (RS) je imenovala sestavo Sveta za zamejstvo, članica tudi v prihodnje ostaja predsednica ZSDH. V organizaciji reške enote Inštituta za narodnostna vprašanja (INV) in sodelovanju z ZSDH je na Reki potekal dobro obiskan letni seminar za vse učitelje slovenščine na Hrvaškem.

Rubrika Iz društva prinaša novice o pestri dejavnosti in odzivih na različne dogodke, tudi v Sloveniji, kot so razstave, knjižne predstavitve ter nastopi folklorne skupine in najmlajših. Na koncertnih večerih so gostovali zbori iz Slovenije, MePZ KPD Bazovica se je ob tej priložnosti predstavil z novo dirigentko Ingrid Haller, dvorano pa sta posebej navdušila tudi kulturni večer prijateljskega slovenskega društva Jožef Špringer iz Kaknja z izvrstnim nastopom glasbene skupine in – kot vedno – odličen nastop člana društva, akademskega glasbenika Natka Štiglića in vokalistke Nine Fakin v okviru obiska radijske oddaje Sotočja in programa Radio Prvi RTV Slovenija na Reki. Odmeven je bil tudi nastop dramske skupine Slovenskega kulturnega društva (SKD) Istra iz Pulja s predstavo Aleksandrinke, na to temo pa se je v svoji domači nalogi ozrla tudi udeleženka dopolnilnega pouka slovenščine (DPS) na Reki – objavljena je v rubriki DPS. Predstavica KPD Bazovica se je udeležila slovesnosti ob visokih obletnicah KD Malečnik v Mariboru in železniške proge na trasi od Pivke do Reke. Spremljamo tudi dejavno planinsko skupino, ki je med drugim tudi letos počastila spomin na bazoviške junake in začela združevati tudi najmlajše.

Literarni kotiček bogatita dolgoletni sodelavki Zdenka Kallan-Verbanac in Marija Šenk, rubriko Si-T pa novice o podarjenem bibliobusu iz Ljubljane, spominski slovesnosti v Kamporju na Rabu in udeležbi Slavka Malnarja, ki je bil kot šestletni otrok priča strahotam tega italijanskega fašističnega koncentracijskega taborišča, ter tridesetletnici delovanja slovenskega oddelka v karlovški knjižnici.

Dragica Jaksetič se v kolumni Pogled z onkraj Snežnika ozre na upad javne podpore slovenski vladi in razloge zanj, pa tudi, kako s svojega zornega kota gleda na Hrvaško in nekatere pomembne projekte, ter prispevek sklne z željo po sodelovanju obeh držav tudi na drugih področjih, ne le v turizmu.

Rubrika Srečanja pa predstavlja učitelja slovenščine v KPD Bazovica, ki poučuje najmlajše, Natka Štiglića, vsestransko ustvarjalnega in uspešnega glasbenika, doktoranda in mladega raziskovalca.

Želimo vam prijetne praznike in vse dobro v letu 2024. Srečno!

Uredništvo

8. september, Državni zbor (DZ) RS, Ljubljana

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu se je seznanila s poročilom o uresničevanju načrtovanih dejavnosti in sredstvih za Slovence izven meja RS v letu 2022. Seje se je v imenu ZSDH udeležila koordinatorka projektov dr. Martina Cvetković in glede teme med drugim poudarila uspešne korake pri širitvi delovanja, predvsem na področju izobraževanja, tudi s pripravo kurikula za pouk slovenščine, ki ga obiskuje skoraj tristo otrok in zanimanje narašča. Izrazila je zaskrbljenost zaradi pomanjkanja učiteljskega kadra in obenem upanje v nadaljnjo pomoč RS pri reševanju tega vprašanja. Dodala je, da si ZSDH prizadeva tudi za nove vire financiranja, in opozorila na dinamiko prejemanja sredstev, ki ni usklajena s potekom nekaterih dejavnosti. Poudarila je še pomen povezovanja z gospodarstvom in sodelovanje s knjižnicami. Kar zadeva Hrvaško, je bila v gradivu in na seji večkrat omenjena izgradnja Vzorčne turistično-izobraževalne kmetije (VTIK) Gorski kotar v Prezidu, ki se z zamudo predvideva le bliža h koncu in obeta revitalizacija tamkajšnjega območja.

Poslanka Levice dr. Tatjana Greif se je na seji ozrla na navedbe v poročilu, da Hrvaška slovenskemu jeziku ne priznava teritorialnosti in v tej zvezi postavila vprašanje o aktualnem prizadevanju in morebitnih dosežkih v tej smeri. V luči nedavnega obiska predsednika hrvaškega sabora Gordana Jandrokovića v Ljubljani, ki je odprl tudi vprašanje hrvaške manjšine v Sloveniji, pa je izrazila prepričanje, da *bi bilo dobro tudi kdaj razmisljati v smeri priznavanja statusa manjšin tudi narodom bivše skupne države*.

Glede nepriznavanja teritorialnosti slovenščine s strani RH velja dodati, da je Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih (ELRMJ) v svojih poročilih dokazal in priznava slovenščini, da je teritorialni jezik, kar bi pomenilo boljše varstvo in kar je sicer sprejela tudi RH, a (kot marsikaj drugega) doslej le deklarativno, dejansko pa svoje rezervacije, podane za ta jezik v okviru ELRMJ, kljub napovedim ni umaknila. Ker odgovor dr. Tatjane Greif med drugim še navaja, da *Slovenci v Gorskem kotarju so pravzaprav edina skupnost*,

ki je tako na zadnjem popisu prebivalstva napredovala, pa velja dodati, da se je sicer njihovo število v Čabru res malo povečalo (s 85 na 106), vendar pa ni to edini primer. Z izjemo Mesta Zagreb je številčno rast Slovencev v popisu 2021 namreč najti v posameznih krajih v prav vseh županijah, največ v Istrski, kjer prednjači Mesto Buje (s 170 na 253).

Komisija se je sešla tudi 10. oktobra, tema pa je bil rebalans veljavnega proračuna Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS), ki bo po rebalansu za leto 2024 predvidoma znašal enajst milijonov 126.638 evrov. Na seji so se tudi zahvalili rojakom zunaj meja RS za izkazano solidarnost in pomoč, zbrano v znesku približno milijon evrov za odpravo posledic ujme.

Več: www.dz-rs.si | Marjana Mirković

Dr. Tatjana Greif, foto: www.dz-rs.si

18.–20. september, Hotel Neptun, Brioni

Narodne manjšine, migracije in varnost

27. mednarodna znanstvena konferenca Narodne manjšine, migracije in varnost je potekala v okviru treh tematskih sklopov, in sicer Narodne manjšine v demokratičnih družbah, Migracije in migracijske politike ter Sodobni izzivi varnosti. Srečanje organizira Center za mednarodne in varnostne študije na Fakulteti za politične vede Univerze v Zagrebu v sodelovanju s Svetom za narodne manjšine RH, Uradom za človekove pravice in pravice narodnih manjšin Vlade RH, Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV) iz Ljubljane, Akademsko mrežo za sodelovanje v Jugovzhodni Evropi in Fakulteto za varnostne vede Univerze v Beogradu. Več: www.fpzg.unizg.hr

Uvodni panel srečanja je bil na temo Trgovina z ljudmi in človekova (ne)varnost, Nacionalni referenčni sistem preprečevanja

trgovine z ljudmi v RH – izzivi za varnostni sistem. Zvrstilo se je še osem panelov, namenjenih izzivom varnosti v globalnem okviru, položaju narodnih manjšin v demokratičnih družbah ter migracijam in migracijskim politikam. Ob koncu srečanja je bila predstavljena knjiga Narodne manjšine na Hrvaškem: politika, izobraževanje in kultura avtorja dr. Siniše Tatalovića.

Na konferenci je tudi letos sodelovala vodja reške enote INV-ja dr. Barbara Riman, sicer tudi predsednica ZSDH, tokrat

S srečanja, foto: svet. nacionalne.manjine.info

s prispevkom Pripadniki slovenske narodne manjšine v enotah samouprave. Poleg nje se je srečanja tvorno udeležilo še šest sodelavcev INV-ja: dr. Mitja Žagar (Legitimno demokratično krizno upravljanje: človekove pravice, pravice in varstvo manjšin ter načelo nediskriminacije – rezultati projekta LEGITIMULT), dr. Romana Bešter, dr. Mojca Medvešek in dr. Janez Pirc (Državljska in politična par-

ticipacija priseljencev v Sloveniji), dr. Lara Sorgo (Aktualne perspektive in prihodnji izzivi institucionalne dvojezičnosti na narodnostno mešanih območjih v Sloveniji), dr. Damir Josipović (Koncept narodnostno mešanih območij kot sredstvo prostorske zaščite manjšin v Sloveniji), dr. Janez Pirc in dr. Romana Bešter (Dejavniki, ki vplivajo na vključenost in uspešnost Romov v izobraževanju v Sloveniji), dr. Danijel Grafenauer (Družbena in politična participacija slovenske manjšine v Avstriji) in dr. Attila Kovács (Čezmejno šolanje – vsakodnevna vožnja madžarskih učencev v dvojezične osnovne šole v Sloveniji).

Več: www.inv.si | Marjana Mirković

27. september, Sabor RH, Zagreb

Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Hrvaški sabor je obiskala skupina članstva Komisije DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu pod vodstvom predsednice Suzane Lep Šimenko, s članicama Katarino Štravs in Vero Granfol ter predstavnikom Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudijem Merljakom. Goste je sprejel vodja Medparlamentarne skupine prijateljstva s Slovenijo Žarko Tušek s člani Barbaro Antolić Vupora, Silvanom Hreljo in Predragom Štromarjem ter poslanko, ki (naj bi) v saboru poleg svoje, albanske narodne manjšine, zastopa(la) še bošnjaško, črnogorsko, makedonsko in slovensko manjšino, Ermino Lekaj Prljaskaj. Več: www.sabor.hr

Suzana Lep Šimenko se je ob tej priložnosti med drugim zahvalila Hrvaški za pomoč pri odpravi škode, povzročene v avgustovskih poplavah, ter izrazila zadovoljstvo nad vstopom RH v šengensko in evrsko območje.

Kot med drugim navaja uradno sporočilo, je Barbara Antolić Vupora poudarila obojestranski pomen reševanja problematike

na obmejnem območju in znova opozorila na vzpostavitev prometnih povezav v korist tamkajšnjega prebivalstva. Srečanje je izpostavilo tudi obojestranski pomen uvajanja slovenščine v javni izobraževalni sistem na Hrvaškem.

Na srečanju je bila navzoča tudi predsednica ZSDH Barbara Riman in ob tej priložnosti med drugim opozorila na aktualne težave, pomanjkanje učiteljev slovenščine ter številčni upad in slabe rezultate slovenske skupnosti na manjšinskih volitvah na Hrvaškem. Več: www.inv.si

Skupina gostov iz RS je v nadaljevanju bivanja na Hrvaškem obiskala še slovenska društva v Zagrebu, na Reki, v Zadru, Splitu in Dubrovniku. | Marjana Mirković

Z obiska, Facebook stran Veleposlaništva RS v RH

4. oktober, Vlada RS, Ljubljana

Imenovana sestava Sveta za zamejstvo

Barbara Antolić Vupora (v sredini), Facebook stran Veleposlaništva RS v RH

13.–14. oktober, Botel Marina, Reka

Učiteljski seminar

Posvet učiteljic in učiteljev, ki na Hrvaškem poučujejo slovenski jezik v takšni ali drugačni obliki, zadnja leta uspešno organizira INV oziroma njegova reška enota pod vodstvom dr. Barbare Riman v sodelovanju s slovenskim ministrstvom za vzgojo in izobraževanje ter postaja že tradicionalno srečanje na to temo na Hrvaškem. Tako se zberejo vsi, ki slovenščino poučujejo v društvih kot dopolnilni pouk za odrasle ali najmlajše (DPS), v osnovnih in srednjih šolah po modelu C ter po posebnem modelu, ki poteka v osnovnih šolah Varaždinske županije (Učenje slovenskega jezika in kulture, USJK VŽ) in na lektoratih za slovenski jezik na filozofskih fakultetah v Zagrebu, Zadru in na Reki, navzoč pa je bil znova tudi predstavnik pristojnega slovenskega ministrstva Roman Maurice Gruden.

Srečanja so, po besedah udeležencev, ki so se zbrali v lepem številu, vsakič vsestransko koristna, povezujejo vse, vključene

Učiteljice slovenščine v Gorskem kotarju, Istri in na Kvarnerju, foto: Marjana Mirković

ške, sta stalni posvetovalni telesi slovenske vlade, imenovani na podlagi Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja. Sveta sodelujeta pri oblikovanju in izvajanju politike ter pripravi strategije na področju nalog za Slovence v zamejstvu in po svetu. Za stike s člani obeh posvetovalnih teles skrbi Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki jih sproti obvešča o vseh relevantnih izzivih, pomembnih za slovenske skupnosti izven RS.

Novi (stari) članci Sveta Vlade RS za zamejstvo, ki na Hrvaškem vključuje območje obmejnih županij, sta predsednica ZSDH Barbara Riman in predstavnica slovenske narodne manjšine Varaždinske županije Barbara Antolić Vupora, sicer tudi poslanka v saboru. Več: www.vlada.si | Marjana Mirković

v ta proces, omogočajo izmenjavo izkušenj in zagotavljajo pomoč pri izvedbi pouka in didaktično gradivo ter so priložnost za navezavo stikov s hrvaškimi in slovenskimi ustanovami, pristojnimi za izvajanje pouka na Hrvaškem ter predvsem za predstavitev vseh težav, s katerimi se srečujejo pri poučevanju. Ponekod je to potreba po večjem številu ur v šolskem urniku, namenjenih slovenščini, kar pa vodstvo šole včasih ignorira, drugod primanjkuje učbenikov ali pa ni kadra, pri čemer se vse poskuša reševati v skupnem prizadevanju pristojnih ustanov in ministrstev obeh držav, INV-ja in USZS-ja ter same slovenske skupnosti in ZSDH.

Dr. Barbara Riman je povedala, da je v sodelovanju z USZS pri krovni organizaciji oblikovan poseben namenski sklad za sofinanciranje določenih stroškov glede izvedbe in učnih pripomočkov za pouk slovenščine. Roman Gruden se je ob koncu srečanja za trud in prizadevanje zahvalil vsem sodelujočim, in to ocenil za velik korak naprej, enako se je udeležencem zahvalila tudi dr. Barbara Riman za vztrajanje in srčnost v tem zahtevnem učiteljskem delovanju. | Marjana Mirković

16. oktober, Slovenska matica, Ljubljana

Slovenski mediji na Madžarskem in Hrvaškem nekoč in danes

Posvet z naslovom Slovenski mediji na Madžarskem in Hrvaškem sta v dvarani Slovenske matice v Ljubljani organizirala INV in Slovenska matica v okviru prireditve, ki jih sofinancira USZS.

Navzoče sta pozdravila predsednik Slovenske matice dr. Aleš Gabrič in direktorica INV-ja dr. Sonja Novak Lukanović, program je moderiral upokojeni sodelavec INV-ja Janez Stergar, o medijih na Madžarskem pa so spregovorili Dušan Mukič (Tri desetletja utrinkov iz življenja Slovencev na Madžarskem), Franci Just (Mediji posredovanja slovenskega leposlovja pri Slovencih na Madžarskem s posebnim ozirom na knjižno zbirko Med Rabo in Muro), Nikoleta Vajda – Nagy (Časopis Porabje – med usmerjenostjo v prihodnost in pogledi v preteklost) in Karel Holec (Radio Monošter – porabski radio).

V programu sta s Hrvaške sodelovali vodja reške enote INV in predsednica ZSDH dr. Barbara Riman in urednica tromesečnika Novi odmevi, ki ga izdaja zagrebški

Slovenski dom, Agata Klinar Medaković, sicer tudi večletna tajnica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Dr. Barbara Riman je pripravila prispevek z naslovom Pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem v hrvaških in slovenskih medijih ter med drugim znova opozorila na znane težave, kot so pomanjkanje kadra, potreba po mesečniku in uveljavitev pravic. Agata Klinar Medaković je svoj prispevek o Novem odmevu naslovlila V hrvaški prestolnici en medij za Slovence, a ta z dolgo tradicijo. Novi odmevi pa je tudi glasilo, ki bi se po svoji zasnovi lahko najhitreje preoblikovalo v mesečnik.

| Marjana Mirković

Janez Stergar, dr. Barbara Riman in Agata Klinar Medaković, foto: www.inv.si

17. oktober, Pravna fakulteta, Reka

Obisk delegacije Odbora strokovnjakov za ELRMJ

Delegacija Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih (ELRMJ) je bila na večdnevem obisku (17.–20. oktober 2023) na Hrvaškem, da bi ocenila napredek pri zaščiti in spodbujanju regionalnih in manjšinskih jezikov. V okviru terenskih srečanj s predstavniki govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov ter njihovih organizacij in pristojnimi oblastmi je obiskala Reko, Vrbovsko, Osijek, Orehovico in Zagreb. Gre za sedmi nadzorni obisk tega odbora na Hrvaškem, ki bo na podlagi tega pripravil poročilo o oceni izvajanja ELRMJ na Hrvaškem, skupaj s posebnimi ugotovitvami in priporočili za nadaljnje ukrepanje. Poročilo bo predvidoma objavljeno leta 2024.

Na Reki so omenjeni odbor predstavljali dr. Jürgen Pirker, Lusine Kharatyan in dr. Vesna Crnić - Grotić, ki je ta odbor več let tudi vodila. Glede slovenskega jezika je bila na pogovor povabljen krovna organizacija, odzvala se je njena predsednica

Barbara Riman. Skupaj z urednico Sopotij je predstavila stanje na področju slovenskega jezika, prizadevanje za njegovo ohranitev in statistične podatke s popisa leta 2021 v okviru položaja slovenske skupnosti na Hrvaškem nasploh ter opozorila na težave pri uveljavljanju pravic s tega področja. Navedla je tudi primere dobre prakse in izrazila upanje na odziv hrvaških oblasti na prihodnje poročilo. Vsa dosedanja poročila omenjenega odbora so objavljena na spletni strani www.coe.int.

| Marjana Mirković

Barbara Riman (prva desno) s sogovorniki, foto: Marjana Mirković

3. september, Vodice

Odprta meja

Letošnje srečanje Odprta meja je potekalo v obmejnih Vodich na Čičariji, kjer so se zbrali številni prebivalci hrvaškega in slovenskega Krasa. Prireditev, ki postaja že tradicionalna, poteka s športnimi in kulturnimi vsebinami ter druženjem in povezuje tri sosednje občine iz treh držav, Hrvaške, Slovenije in Italije: Lanišče, Hrpelje - Kozina in Dolina (San Dorligo della Valle).

Zadovoljni z nastopom,
foto: Milan Grlica

8. september, Grad Snežnik, Stari trg pri Ložu

Silvana Lautar: Potovanja, razstava

Silvana Lautar, Sandra
Grudenič, Zdenka
Kallan - Verbanac in
Ivan Harej - Harry

V galerijskih prostorih gradu Snežnik je bila odprta samostojna likovna razstava z naslovom Potovanja avtorice Silvane Lautar iz Trstja.

Vsestransko ustvarjalna Silvana Lautar (<https://silvana-lautar.com>) ima v svojem četrstoletnem slikarskem snovanju za seboj bogat opus in osemnajst samostojnih razstav, v glavnem po Sloveniji. Tokrat so bila na ogled dela iz obdobja zadnjih petih let, tematsko usmerjena predvsem v tradicionalne slikarske teme, kot so narava, krajina, tihožitje, cvetje in različne figuralne kompozicije. Predstavila jih je umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka Polona Škodič in v zloženki, ki je spremljala razstavo,

14. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Kviz znanja

V okviru mladinske skupine KPD Bazovica je aktivna članica Michelle Samardžić, letos brucka na ljubljanski pravni fakulteti, znova organizirala in vodila kviz znanja za srednješolce. Udeležba je bila dobra, v znanju, vsebinsko povezanem na temo Slovenije, so se pomerili dijaki več reških šol, zbranih v ekipe od treh do petih članov. Nagrajena so bila prva tri mesta. Zmagajoča ekipa četrtošolcev iz Prve sušaške hrvaške gimnazije (Marko Lukenda, Ema Gržinič in Dora Katanović), na drugo mesto so se uvrstili dijaki drugega in tretjega razreda Prve sušaške hrvaške gimnazije (Franko Grgurič, Ante Koprivnjak, Paola Kirigin, Vedran Čopić in Leon Soldatić) in na tretje mesto skupina dijakov Prve sušaške hrvaške gimnazije (Jana Prpić, Nensi Grdić in Mia Orman), Prve reške hrvaške gimnazije (Robert Trlin) in Gradbene tehniške šole (Karlo Špurej). **Michelle Samardžić**

Dogodek je napovedalo prijateljsko srečanje laniške in kozinske županje, Rober-te Medica in Saše Likavec Svetelšek, ter dolinskega župana Sandyja Kluna. V pestrem kulturno-umetniškem programu v osrednjem delu slovesnosti je tokrat nastopila tudi folklorna skupina KPD Bazovica pod vodstvom Nataše Grlica in predstavila splet slovenskih plesov, v glasbenem nastopu in plesnem druženju ob zakuski pa so navzoče zabavali člani skupine Trio Lipa iz Buzeta.

Srečanje je organizirala Občina Lanišče pod pokroviteljstvom Upravnega oddelka za kulturo in domoznanstvo Istrske županije. **Marjana Mirković**

med drugim zapisala: *Že z nekaj potezami v živahnem koloritu pričara slikovito pripoved dežele Cerkniškega jezera, Loške doline in spreminjajočih se motivov, obuja spomin na starožitnost in staro izginjajočo kulturno dediščino podeželja ter s tem nadaljuje tradicijo slovenskega krajinarstva.*

Razstava je vzbudila veliko zanimanje in privabila številne obiskovalce, ki niso skoparili s pohvalami, med drugim tudi za glasbeni nastop, s katerim sta večer lepo obogatila člana skupine Mimo ritma iz KPD Bazovica, pevka Zdenka Kallan - Verbanac in umetniški vodja, kitarist Ivan Harej - Harry. Program je povezoval Miha Razdrih, prireditev pa omogočil Narodni muzej Slovenije. **Marjana Mirković**

Jura Džida in Michelle Samardžić, arhiv KPD
Bazovica

19. september, Knjižnica Makse Samsa, Ilirska Bistrica

Bralni metulj

V knjižnici je potekala zaključna prireditev v okviru počitniške bralne značke Bralni metulj 2023. Sodelujočim otrokom, teh je bil letos skupaj blizu sto, so podelili tudi bralne diplome in praktične nagrade ter na razstavi postavili na ogled njihove izdelke. V programu ob tej priložnosti so s pristrčnim nastopom sodelovali gostje z Reke, otroci iz KPD Bazovica. Pod vodstvom učiteljice Lidije Mugoša - Ivica so uspešno odigrali predstavo Žabja svatba in razveselili vse navzoče, obisk bistriške knjižnice pa bo morda tudi zanje spodbuda, da v prihodnje vzamejo v roke kakšno slikanico ali otroško knjigo iz bogate zbirke v društvu. Počitniška bralna značka za otroke in mladostnike poteka med poletnimi počitnicami in je namenjena predvsem spodbujanju branja. Vsak udeleženec mora

prebrati najmanj pet knjig in zbrati pet bralnih metuljev v obliki štampiljk. Te pridobi z obnovo knjige, ilustracijo, izdelkom ali čimerkoli, vezanim na prebrano knjigo, so v vabilu k branju med drugim zapisali na spletni strani knjižnice Makse Samse. Več: <https://www.knjiznica-ilb.si> **Marjana Mirković**

Lidija Mugoša - Ivica z
nastopajočimi, foto:
Maša Sancin

19. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Prave barve si dodala ...

KPD Bazovica je gostilo posthumno razstavo del ljubiteljske slikarke Zorke Tomljanović z naslovom Prave barve si dodala ..., naslovom, ki je povzet po pesmi Portret mojega življenja legendarnega srbskega pevskega Đorđa Balaševića.

Dogodek je privabil številne obiskovalce, ki so poznali avtorico in njeno družino, ki ji je bila neizčrpen navdih ustvarjanja. Z razstavo so otroci in prijatelji želeli počastiti spomin na Zorko Tomljanović in širši javnosti predstaviti del njenega

plodovitega ustvarjanja in ljubezen do umetnosti. Z glasbenim nastopom je večer posebej obogatila reška skupina The Random. **Sandra Grudenič**

Dober obisk, arhiv KPD
Bazovica

26. – 30. september, SKD Oljka, Poreč

Izmenjujemo veščine

Letošnje delavnice Izmenjujemo veščine 2023 so potekale v organizaciji SKD Oljka iz Poreča. Sodelovalo je sedem slovenskih društev, v katerih delujejo različno usmerjene ustvarjalne skupine, poleg gostiteljskega, ki ga vodi Miriam Pran, še SKPD Snežnik iz Lovrana, SKD Istra iz Pula, KPD Slovenski dom iz Zagreba, SKD Lipa iz Buzeta in KPD Bazovica z Reke ter Kmetijsko-izobraževalna skupnost (KIS) Gorski Kotar, ki sicer (še) ni članica krovne organizacije ZSDH.

Sodelujoče članstvo je zelo pridno in ustvarjalno, delajo v različnih tehnikah

in posamezne izmed njih tudi posebej predstavijo. KPD Bazovica je letos zastopala članica likovne skupine Suzana Lundar in v tehniki kaširanega papirja kot temo predstavila ribe.

Sandra Grudenič

Predstavitve in
pridobivanje novih
veščin, arhiv KPD
Bazovica

26. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Pišem ti zgodbo, literarni večer

Na literarnem večeru so predstavili Zbornik kratkih zgodb III, *Pišem ti zgodbo*, generacija 2023.

Zbornik na več kot sto straneh prinaša po dve zgodbi desetih nadarjenih avtorjev, udeležencev delavnice kreativnega pisa-

nja. Delavnice potekajo v organizaciji reškega društva Faro, ki združuje ljubitelje knjige, gledališča, glasbe, likovne umetnosti in filma, vodi pa ga Nevenka Blažević (<http://udrugafaro.hr>). Mentor na delavnicah kreativnega pisanja je znani in nagrajevani reški pisec Zoran Žmirić.

Na večeru v KPD Bazovica so svoja dela predstavili Emina Dobrani Damjanović, Iva Mladenčić, Lara Vrsalović, Milena Pađen Brnelić, Mirjana Bauer, Ana Ramljak, Domagoj Galin, Fabijan Černek, M. Doneto in Tina Brajković. Program je povezovala Jelena Tomac, zgodbe je bral Damir Selimović, podarjeni zbornik pa je obogatil tudi knjižne police KPD Bazovica.

■ Marjana Mirković

27. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Z obiska v KPD Bazovica, foto: Marjana Mirković

Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je v okviru obiska na Hrvaškem obiskala tudi KPD Bazovica. Petnajstčlansko komisijo vodi Suzana Lep Šimenko (Slovenska demokratska stranka – SDS), poleg nje so Slovenski dom na Reki obiskali še podpredsednica Katarina Štravs (Svoboda), članica Vera Granfol (Svoboda) in sekretarka Polona Klemenčič, spremljal pa jih je še vodja Sektorja za Slovence v zamejstvu in po svetu na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Rudi Merljak.

Srečanja z gosti so se udeležili predsednica KPD Bazovica Jasmina Dlačić ter vodilni predstavniki svetov slovenske narodne manjšine Mesta Reka Boris Rejec, Mesta Čabar Slavko Žagar in

Občine Matulji Robert Bavčar, pa tudi predstavnika društev SKD Prešeren iz Lovke Danijela Marković in SKD Gorski Kotar Damijan Malnar ter urednica Sopotij. Predstavili so položaj, delovanje in dosežke slovenskih organizacij v Primorsko-goranski županiji in težave, s katerimi se srečujejo, od področja izobraževanja do vprašanja mladih, razlogov za številčni upad slovenske skupnosti in pomanjkanja politične volje pri reševanju manjšinskih zadev nasploh. Sodeč po pogovoru je bilo srečanje koristno za obe strani, posebej zanimivo pa bo spremljati, kako in v kateri smeri naj bi se v prihodnje olajšal postopek za pridobitev državljanstva RS za potomce slovenskega rodu, kar je bilo napovedano na eni izmed zadnjih sej omenjene komisije.

Delegacija komisije je svoj tridnevni obisk v sosednji državi po Zagrebu in na Reki nadaljevala še pri rojaki v SKD Lipa v Zadru, SKD Triglav v Splitu in SKD Lipa v Dubrovniku. ■ Marjana Mirković

2. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Radio Prvi

Prvi program Radia Slovenija je na začetku oktobra prišel med rojake na Reki. Z oglašnji iz KPD Bazovica so novinarke Cirila Štuber, Mojca Delač in Mateja Železnikar z radijsko tehnično podporo ves dan predstavljale življenje in delo Slovencev na Reki, od delovanja KPD Bazovica do aktualnih tem, povezanih z učenjem slovenskega jezika v osnovnih šolah na Hrvaškem in s političnim delovanjem slovenske manjšine. Ozrle so se tudi v zgodovino in s sogovorniki predstavile pomembno vlogo prve predsednice društva

Nina Fakin in Natko Štiglic, foto: Marjana Mirković

Posnetek koncerta je na povezavi: <https://365.rtvlo.si/arhiv/sotocja/174990993>

Prilagamo še povezave do več zanimivih pogovorov:

<https://prvi.rtvlo.si/.../eppur-si.../2688377/174990744> (o šolstvu: Irena Margan, Vida Srdoč in Barbara Riman)

<https://prvi.rtvlo.si/podkast/aktualna-tema/323/174990779> (o politični participaciji: Barbara Riman in Vasja Simonič)

<https://prvi.rtvlo.si/podkast/aktualna-tema/323/174990714> (o Zori Ausec: Vitomir Vitaz)

<https://prvi.rtvlo.si/podkast/aktualna-tema/323/174990707> (o dejavnosti KPD Bazovica: Zvonimir Stipetić in Sandra Grudenić)

<https://prvi.rtvlo.si/podkast/aktualna-tema/323/174990733> (o knjižničnih povezavah: Andreja Silić Švonja)

5. oktober, Mala Učka

Planinke in slikanje, skupni izlet likovne in planinske skupine na Malo Učko

Že odkar je začela v KPD Bazovica delovati likovna skupina pod vodstvom Tihane Karlović, se je porodila ideja o skupnem izletu obeh skupin. Treba je priznati, da ima veliko planink žilico za likovno umetnost in da sodelujejo v obeh skupinah. Končno sta vodji obeh skupin, Tihana Karlović in Darko Mohar, na začetku letošnjega oktobra presekala vozni dogovarjanja in odpovedi ter določila dan z lepim vremenom, ki naj bi bil začetek skupnega delovanja skupin. Vodja PS je določil za cilj vasico Mala Učka na Učki, kjer naj bi bilo dovolj motivov za zagnane slikarke. Vasica še komaj živi, v glavnem nima stalnih prebivalcev, ker je nemški okupator leta 1944 pobil večino vaščanov, ostale interniral v taborišča, vasico pa požgal.

Sončen dan je privabil devet članic likovne skupine, vodja pa jim je izbrala tehnično akvarela na majhnem formatu. Medtem ko so one risale, se je vodja PS čez Sedlo odpravil na Vojak, vrh Učke. Na Sedlu je obiskal bor, drevo, ki ga fotografira že trideset let in ki še vedno kljubuje vremenskim razmeram in človekovi neu-

Navdihujoče okolje, foto: Darko Mohar

mnosti. Žal razen tistih, ki so risale, ni bilo poleg več članov – planincev.

Akvareli, ki so nastali na tem izletu, bodo najprej predstavljeni v planinski koči na Poklonu, ki jo upravlja PD Opatija, pozneje pa tudi v KPD Bazovica. ■ Darko Mohar

6. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Julija Karlovšek: Ženske, likovna razstava

Jože Karlovšek (1900–1963) je bil neutrudni raziskovalec in strokovnjak za ornamentiko ter slovensko stavbno dediščino, raziskovalec ljudske umetnosti, gradbenik in slikar. Izdal je več knjig in strokovnih člankov na to temo, bil je tudi vnet zbiralec slovenskih bajk in pripovedk ter avtor prve ilustrirane knjige o slovenski mitologiji. Več: <https://joze.karlovsek.si/>

12. oktober/6. november, Ilirska Bistrica/Koper

Predstavitev knjige *Dotaknuti nebo* – K zvezdam Darka Moharja

S predstavitev v Kopru, arhiv KPD Bazovica

V Knjižnici Makse Samsa v Ilirski Bistrici se je doslej zvrstilo več dogodkov, povezanih s KPD Bazovica, tokrat je bila predstavljena dvojezična knjiga *Dotaknuti nebo* – K zvezdam avtorja Darka Moharja, vodje PS v društvu, objavljena ob dvajsetletnici njenega delovanja in prežeta s piščev osebno zgodbo. Kot je povedal Darko Mohar, je bil večer zelo prijeten in več kot zgolj klasična predstavitev. Poleg zanimivega pogovora z obiskovalci je programu sledilo prijetno druženje, med drugimi tudi s predstavniki bistriškega planinskega društva Snežnik, katerega pridružen član je tudi PS KPD Bazovica, in planinci iz Postojne. Navzoča je bila tudi predsednica Meddruštvenega odbora (MDO) PD Primorske Marija Kuhar.

Uvodoma sta v imenu knjižnice spregovorili in pozdravili navzoče Tamara Hrabar in Ana Kalister (obe tudi večkratni gostujoči sodelavki na prireditvi Poletje v Bazovici). Darko Mohar je spregovoril o nastajanju knjige in delovanju skupine, ki ji je izjemno predan, pogovor z njim je vodil koordinatorski kulturnih dejavnosti v KPD Bazovica Vitomir Vitaz in ob tej priložnosti

Odprli smo zanimivo razstavo ljubiteljske slikarke Julije Karlovšek, ki živi in ustvarja v Ičićih. Samostojno se je predstavila z deli, ustvarjenimi v tehniki akrila na platno, in s tematiko, napovedano tudi v naslovu, *Ženske*. Gre namreč večinoma za ženske motive, žensko energijo, izraženo kot protitež moški, še vedno močno prevladujoči na svetovnem političnem in gospodarskem prizorišču, je med drugim zapisano v vabilu.

Dogodek je spremljal in ga lepo obogatil prijeten glasbeni program, ob tej priložnosti pa je bila predstavljena tudi ornamentika avtoričinega dedka, Jožeta Karlovška. **Sandra Grudenić**

sti poleg avtorja na kratko predstavil tudi dejavnost društva. Z glasbenim nastopom sta program lepo popestrila in pripomogla k sproščenemu vzdušju pevka glasbene skupine Mimo ritma iz KPD Bazovica Zdenka Kallan - Verbanac in umetniški vodja skupine Ivan Harej - Harry.

V novici o predstavitvi so na spletni strani knjižnice (Katarina Škrab, www.knjiznica-ilb.si) objavili podatke o avtorju in med drugim omenili tesne planinske vezi bistriškega Snežnika in PS KPD Bazovica kot *odličen primer planinskega sodelovanja ter ohranitve vezi s planinci na obeh straneh meja. ... Darko Mohar je večer zaključil s fotografijo jastreba, ki je svobodno jadral nad njim proti zahajajočemu soncu. Obiskovalcem je na srce položil misel, da se na svoji poti ni treba zoperstavljati, temveč je treba na njej uživati in svobodno leteti.*

Darko Mohar je svojo knjigo v sodelovanju z Obalnim PD Koper 6. novembra uspešno in odmevno predstavil tudi v dvorani Informacijskega centra Naravnega rezervata Škocjanski zatok v Kopru. Pogovor z njim in še eno, predvsem planinsko druženje je tudi tokrat povezoval Vitomir Vitaz, kulturni program pa sta znova zelo uspešno izpolnila Zdenka Kallan - Verbanac in Ivan Harej - Harry.

Marjana Mirković

15. oktober, Malečnik, Maribor

120 let KD Malečnik

Vabilu na prav posebno proslavo, 120 let delovanja najstarejšega še delujočega društva v Mariboru, se je v imenu KPD Bazovica odzvala in jubilarntu čestitala tajnica Sandra Grudenić. Društvi sta namreč že več let zelo uspešno povezani v okviru KUD France Marolt iz Malečnika.

Jubilantsko društvo je 120 let delovanja obeležilo pod geslom Kultura napolnjuje naše srce, nas bogati. Nastanek društva sega v leto 1903, ko so v kraju ustanovili bralno in gospodarsko društvo Skala ter se vsa leta delovanja borili za ohranjanje slovenskega jezika in kulture. Z imenom Slovensko gospodarsko in izobraževalno društvo Skala pri Sv. Petru nižje Maribora je bilo ustanovljeno 22. novembra 1903 na pobudo župnika Martina Jurkoviča. Po drugi svetovni vojni so morali izbrisati ime Sv. Peter in so se preimenovali v Malečnik, prav tako se je ime

društva Skala spremenilo v KUD France Marolt Malečnik. Vodja izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti Maribor Matija Varl je na proslavi društvu podelil zlato jubilejno priznanje in med drugim poudaril pomen in tradicijo ljubiteljske kulture v Sloveniji. Več: <https://mariborinfo.com>

Sandra Grudenić, Marjana Mirković

Slovesno proslavili jubilej, arhiv KPD Bazovica

19. oktober, Muzejski park Breda/Dom na Vidmu, Ilirska Bistrica

150 let proge Pivka–Ilirska Bistrica–Opatija–Reka

Obletnico izgradnje železniške proge Pivka–Ilirska Bistrica–Opatija (Matulji)–Reka so obeležili tudi s slovesnostjo, organizirano na pobudo Društva ljubiteljev železnic Ilirska Bistrica in ob podpori tamkajšnje občine ter v sodelovanju z bistriško in matuljsko turistično organizacijo.

Slavnostnega dogodka ob jubileju se je v imenu KPD Bazovica udeležila tudi tajnica Sandra Grudenić in si med drugim ogledala premierno predstavitev zanimivega dokumentarno-igranega filma z naslovom Reška proga. Nastal je v okviru bistriških ljubiteljev železnic, govori pa o začetkih izgradnje te železniške povezave, ki je pred 150 leti korenito spremenila življenje ljudi ob progi in njeni okolici ter bila ključna za razvoj in povezovanje, danes pa predstavlja tudi pomemben del tehniške in kulturne dediščine. Film sta ustvarila scenarist Danijel Cek in režiser Aleksander Kušlan.

Poleg promocije filma so si lahko obiskovalci med drugim ogledali tudi Muzejski park Breda ob železniški postaji v Ilirski

Bistrici, ki je prav tako nastal pod okriljem prizadevnih bistriških ljubiteljev železnic (www.visitilrskabistrica.si), in razstavo, ki sta jo v tamkajšnji gimnaziji na temo proge pripravili profesorici zgodovine Nataša Graovac in mag. Sonja Škrli Počkaj.

Obletnici izgradnje železnice pa je bilo kot eno osrednjih dogajanj ob jubileju 23. oktobra v mestni hiši na Reki posvečeno tudi interdisciplinarno, mednarodno znanstveno-strokovno srečanje z naslovom Reška identiteta: gospodarski, zgodovinski, jezikovni in kulturni odmevi ob 150. obletnici izgradnje železniških prog Reka–Karlovac in Reka–Pivka. Več: www.info.hazu.hr **Sandra Grudenić, Marjana Mirković**

Razstava obogatila dogodek, arhiv KPD Bazovica

21. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Večer slovenskega društva Jožef Špringer, Kakanj

Odličen nastop mladih, foto: Marijana Mirković

KPD Bazovica je gostilo obisk skupine članov Slovenskega združenja meščanov Jožef Špringer iz Kakanja. Prvi stiki med društvoma, navezani na pohodu na Triglav v okviru prireditve Dobrodošli doma leta 2003, so hitro prerasli v prijateljske in vsa ta leta jih ohranjajo občasna, a vselej zelo prisrčna in doživeta srečanja, lepe nove spomine je prinesel tudi oktobrski obisk na Reki. Pripravili so nam zanimiv in raznolik program, predsednica društva Davorka Drijenčič je na kratko spregovorila o delovanju tega najstarejšega društva v Bosni in Hercegovini, nato pa je sledil zanimiv dokumentarni film RTV Slovenija avtorja Dušana Tomažiča, novinarja in urednika na Regionalnem RTV-centru Maribor, predvajan v oddaji Sledi z naslovom Daleč od doma, doma – Kakanjski Slovenci in je na ogled na naslovu: www.rtvlo.si/rtv365/arhiv/174886680?s=tv. Tridesetletna bogata dejavnost društva Jožefa Špringerja bo po besedah Davorka Drijenčič predstavljena v monografiji, ki jo pri-

pravlja Dušan Tomažič, izid pa z veseljem pričakujejo predvidoma do konca tega leta. O ugledu in svojevrstnem priznanju za društvo v Kakanju priča tudi dejstvo, da je na predlog krovne organizacije slovenskih društev v BiH Evropa zdaj aprila lani Davorka Drijenčič postala članica Sveta za narodne manjšine, svetovalnega telesa pri parlamentu Federacije BiH.

V osrednjem delu večera je obiskovalce navdušila sedemčlanska glasbena skupina mladih, večinoma potomcev slovenskega rodu, z odličnim in raznovrstnim programom, vseh z določeno glasbeno izobrazbo. Nastopili so vnuka Jožefa Špringerja, vodja skupine, akademski glasbenik Benjamin Drijenčič (trobenta), ki je ubral dedkovo profesionalno glasbeno pot, in Alen Drijenčič (kahon in trobenta), Perica Ramljak (akustična kitara), akademski glasbenik Eldar Alajbegović (bas kitara), Hana Kulović (flavta), Uma Bilalović (klavir) in pevka Nejra Begovac (klavir, kitara). Igrali in zapeli so tudi na poznejšem druženju, kjer se jim je v prijetnem in sproščenem razpoloženju rada pridružila tudi večina navzočih. ■ Marjana Mirković

28. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Večer zborovske glasbe z gosti

S skupnega nastopa, foto: Mllan Grlica

Koncert je napovedal koordinator kulturnih dejavnosti v KPD Bazovica Vitomir Vitaz z besedami, da je Slovenija dežela pevcev, in pregovorom, da *blagor hiši, kjer se petje sliši*. In v dvorani KPD Bazovica se je to soboto še kako slišalo!

V bogat program zborovskega petja je s krajšim nastopom uvel domači MePZ KPD Bazovica pod vodstvom nove zborovodkinje Ingrid Haller, ki se je tako prvič zelo uspešno in s poznejšimi čestitkami predstavila domačemu občinstvu in gostom.

Vitomir Vitaz je zatem na oder povabil Oktet Simon Gregorčič iz Kobarida, ki ga vodi Matej Kavčič, a je tokrat zaradi zdravstvenih razlogov štel pevca manj. Zapeli so pesmi na besedilo Simona Gregorčiča in druge, v glavnem slovenske ljudske ali ponarodele pesmi. Občinstvo, vselej željno in hvaležno za takšne nastope, je pevce nagradilo z dolgim aplavzom, enako tudi drugi gostujoči zbor tega glasbenega večera, MePZ Amor Vincit (Ljubezen zmaguje) iz Nove Gorice. Pod vodstvom zborovodkinje Ingrid Kragelj so obiskovalce s pesmijo ponesli v slovenske, primorske, istrske in koroške kraje. Za posebej lep zaključek večera pa so se vsi nastopajoči zbrali na odru in pod vodstvom Ingrid Haller še skupaj zapeli Kje so tiste stezice. Posnetek celotnega večera zborovske glasbe je dostopen na povezavi: https://www.youtube.com/watch?v=JYff_dAweVg&feature=youtu.be

■ Marjana Mirković

3. november, Slovenski dom KPD Bazovica

Aleksandrinke, dramska skupina SKD Istra, Pulj

V okviru sodelovanja med društvoma je na Reki gostovala dramska skupina SKD Istra iz Pulja. Predstavila se je s prikazom Aleksandrinke, odrsko priredbo zgodb, povzetih iz dokumentarnega filma RTV Slovenija Aleksandrinke režiserja in scenarista Metoda Pevca ter knjige Grenko morje avtorja Marjana Tomšiča, knjige, ki je, kot so zapisali na spletni strani www.bukla.si, *literarni spomenik aleksandrinkam, Slovenkam, ki so v obdobju med obema vojnama odhajale po zaslužek v Egipt – v Kairo in predvsem v Aleksandrijo*.

Zgodb o aleksandrinkah (oziroma šandrinkah, kakor so si same pravile v narčnem jeziku) je veliko, izbrala jih je vodja dramske skupine puljskega društva Kludija Velimirovič, tudi nastopajoča, ki je povedala, da jih je za izvedbo pomagal pripraviti mentor, znani puljski gledališnik Šandor Slacki. V doživeto in z veliko posluha interpretirani uprizoritvi so

nastopile še Marjeta Diminič, Vesna Jelinčič, Danica Avbelj, Marjeta Milani, Vida Srdoč in Inka Jan.

Dobro obiskana predstava je gledalce, marsikaterega tudi prvič, seznanila s pojavom aleksandrinstva nasploh in prinesla vpogled v različne življenjske usode, neredko pretresljive. Nastopajoče so v pripoved vpletle verze in jo glasbeno obogatile še s slovensko pesmijo. Obiskovalci so gostjam čestitali in jih nagradili z velikim aplavzom ter jim tudi v prihodnje zaželeli uspešno delovanje in nastope.

Zanimiv dokumentarni film je na ogled na naslovu: <https://365.rtvlo.si/arhiv/dokumentarci-kulturno-umetniški/158555404>

■ Marjana Mirković

Zanimiv nastop, foto: Marjana Mirković

7. november, Slovenski dom KPD Bazovica

Hinko Krapek

V okviru sodelovanja z mestno knjižnico Ivana Gorana Kovačiča iz Karlovca, ki je na Hrvaškem sicer pristojna za knjižno zbirko v slovenščini, je na Reki gostovala razstava z naslovom Hinko Krapek – človek svojega časa, pred tem postavljena v knjižnicah v Karlovcu, Novem mestu, Ljubljani in Kočevju.

Hinko Krapek (Brno, 1841–Maribor, 1915), fotograf, je svojo profesionalno pot začel na Dunaju, leta 1869 odprl lastni atelje v Mariboru in dejavnost razširil na Hrvaškem, najprej v Zagrebu in pozneje v Karlovcu do leta 1897, ko se je vrnil v Maribor. Največ se je ukvarjal s portretno fotografijo, ustvaril je obsežen opus fotografij kulturnozgodovinskih spomenikov, krajine in urbanih vedut, pomembnih kot dokumentirane kulturnozgodovinske dediščine. Bil je prvi promotor turizma na območju Plitviških jezer, proslavil se je z vrsto razglednic iz Slovenije in tudi iz Hrvaške ter velja za enega izmed izdajateljskih pionirjev na tem področju. O njegovem vsestransko usmerjenem življenju

in delu je v imenu soorganizatorja, Mestnega muzeja v Karlovcu, in kot avtorica razstave spregovorila muzejska svetovalka v zgodovinskem oddelku mag. Sanda Kočevar, knjižničarka domoznanskega oddelka karlovške mestne knjižnice Aleksandra Mikić - Grginčič pa je predstavila digitalizirano Krapkovo dediščino, dostopno na portalu digitalne zbirke: <https://digitalna.gkka.hr/>. O Hinku Krapku je izšla tudi bogato opremljena monografija, ki je bila 11. novembra predstavljena na knjižnem sejmu Interliber v Zagrebu.

Kulturni program sta s svojim nastopom tudi tokrat lepo izpolnila člana glasbene skupine KPD Bazovica Mimo ritma, pevka Zdenka Kallan - Verbanac in umetniški vodja skupine Ivan Harej - Harry. ■ Marjana Mirković

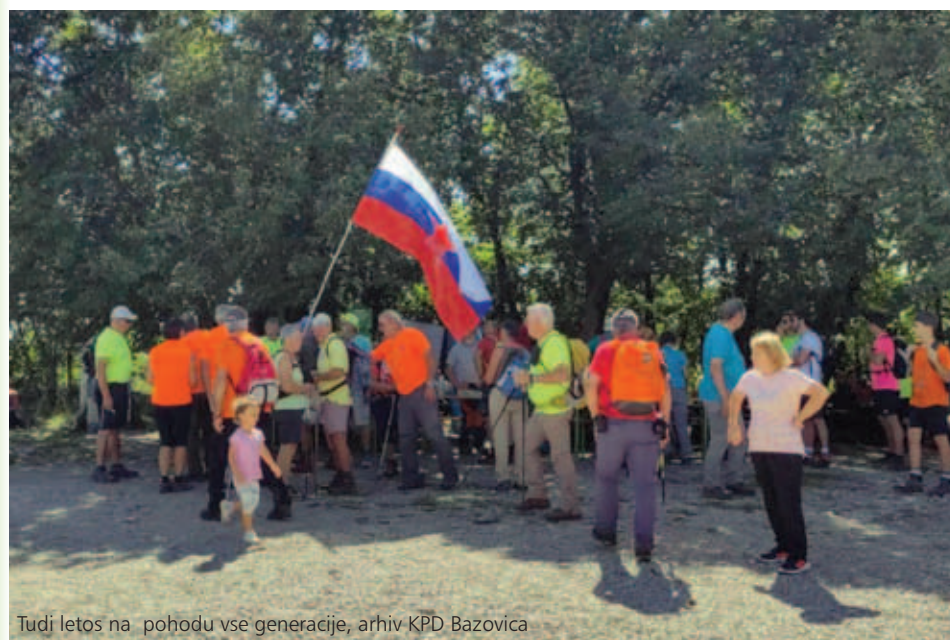
Potujoča razstava obiskala tudi društvo, arhiv KPD Bazovica

IZ PLANINSKE SKUPINE

10. september, Bazovica, Italija

Pohod, posvečen bazoviškim junakom

Tudi letos na pohodu vse generacije, arhiv KPD Bazovica

16.–22. september, Valjevo, Srbija

Še eno dolgo potovanje

Na potovanju po Dalmaciji je bil sklenjen dogovor z Ljubomirjem in Katarino, da bi PS KPD Bazovica v septembru obiskala Srbijo in gore v okolici Valjeva.

Dan prvi – Po prestopu meje sledi obisk Sremske Mitrovice, mesta, v katerem še nihče od nas ni bil. Mirno mesto zanimive zgodovine. Pozno popoldne voznik Branko parkira avtobus pred planinskim domom Čika Duško Jovanović na Rajacu. Ličen planinski dom, pravijo, eden najlepših v Srbiji, ki lahko sprejme tudi večje skupine. Dom upravlja športno društvo Pobjeda iz Beograda. Sledijo pozdravi s Katarino, Ljubomirjem in njegovim očetom Damirjem. Z nami bodo naslednjih šest dni!

Dan drugi – Dopoldne lažji krožni sprehod do izvira Čanak, popoldne obisk vinske kleti v Ljigu. Zanimivi in pridni domačini, odlična vina in domača hrana. Zvečer druženje v planinskem domu.

Dan tretji – Krožna tura do planinske kočice Dobro vode in vzpon na vrh Rajac. Lep, ne prevroč dan, sprehod po blagih gričih med osamelimi kmetijami, zelo lepi razgledi in uživanje na sončnem, širokem vrhu Rajac.

Dan četrti – Spakirani nahrbtniki in torbe, odhod iz gostoljubnega doma na Divčibare, vzpona na Crni vrh in Velika pleča ter obisk doline Crne Kamenice. Lep kraj, ki postaja pomembno turistično središče Srbije. Pozno popoldne prihod v Valjevo, namestitev v nekoč lepem, zdaj že malo odcvetelem hotelu. In odlična večerja.

Dan peti – Vzpon na Jablanik s prelaza Debelo brdo. Z vrha lep razgled proti Valjevski nižini, hribu Medvednik in jutrišnjemu cilju, Velikemu Povlenu. Popoldne sprehod po Valjevu s turističnim vodičem in v muzeju dolga pot skozi zgodovino, od jamskega medveda do današnjih dni. Burna zgodovina mesta,

Od leta 2005 se PS KPD Bazovica redno udeležuje pohoda, posvečenega bazoviškim junakom, prvim žrtvam fašizma v Evropi. Njim v spomin in počastitev je slovensko društvo na Reki dobilo tudi svoje ime. Na teh pohodih so stkane mnoge prijateljske vezi, ki bogatijo tako društvo kot tudi posamezne člane.

Enako je bilo tudi letos. Kljub vročini so člani naše planinske skupine na spomin-skem pohodu prehodili dolgo pot po kraškem robu, sodelovali na slovesni spominski slovesnosti, se družili s prijatelji in kovali načrte za naprej. Majhen doprinos Slovenskega doma na Reki v želji po miru na teh obmejnih prostorih.

Darko Mohar

nastalega ob trgovski poti od Dubrovnika proti zahodu.

Dan šesti – Vzpon na Veliki Povlen med dvema nalivoma, valjevsko pivo pred pivovarno ter večerja ob glasbi in Zdenk-nem Summertime!

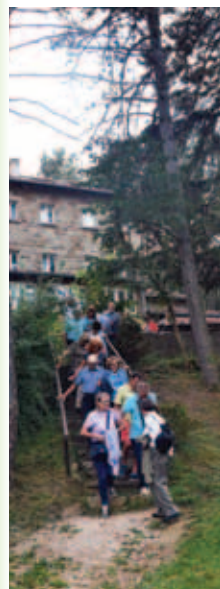
Dan sedmi – Treba se je vrniti domov. Pred tem še ogled močvirnega območja in posebnega naravnega rezervata Zasavica pri Sremski Mitrovici.

Prelepih je bilo teh sedem dni. Veliko lepe narave in prijaznih srečanj. Damir, Ljubomir in Katarina, hvala še enkrat!

Darko Mohar

Pred kočico na Rajcu in v Sremski Mitrovici, foto: Darko Mohar

1. oktober: Vinodol in Klamaruša z Obalnim PD iz Kopra

Spominskega pohoda na Slavniki prvo nedeljo v oktobru že nekaj let ni več. Člani PS KPD Bazovica so vseeno še več let pozneje na ta dan prihajali na Slavniki in bili vedno izredno lepo sprejeti od domačinov iz Obalnega PD iz Kopra. Letos so se odločili spremeniti to tradicijo in gostiti planince iz Kopra na reškem območju. Za pohodni del srečanja je bila izbrana dolina Vinodola z okoliškimi hribi. Goste so pričakali v Driveniku, kjer so skupaj obiskali frankopanski kastel, izvedeli zanimivosti o zgodovini Frankopanov, glagolici in še marsičem drugem, kar krasi to prelepo dolino v zaledju crkveniške riviere.

Sledil je pohodni del po *Putu kamenih stupi*, stezi nad Grižanami in nekdanji poti domačinov proti notranjosti, vse tja do Liškega polja, kamor so nosili naprodaj svoje izdelke in jih menjali za to, kar so pridelali Gorani. Steza je strma, več kot tisoč v kamen vklesanih stopnic se strmo vzpenja skozi grapo v hribu Klamaruša. Lepa steza, lep dan in čudoviti

razgledi proti otoku Krku in na Kvarner so navdušili vse pohodnike. Po približno štirih urah hoje so se krožno, po drugi stezi, vrnili nazaj v Grižane.

Tu še ni bil konec druženja, nadaljevalo se je v Slovenskem domu na Reki, z nekaj prigrizka in veliko pesmi.

Čudovit dan bo ostal zapisan v spominu vseh udeležencev. In sodelovanje se bo nadaljevalo tudi v prihodnje.

Darko Mohar

Druženje v Slovenskem domu, foto: Darko Mohar

7. oktober: Nad Vipavsko dolino skupaj s PD Opatija

Otliško okno se nahaja nad Ajdovščino, na robu Trnovske planote. Gre za veliko odprtino v skalovju oziroma naravni most, nastal z delovanjem vode v apnencu. PD Opatija in PS KPD Bazovica sta se odločila obiskati Vipavsko dolino in Goro, kot domačini imenujejo Trnovsko planoto, kraj nad Ajdovščino, zavedajoč se lepote teh krajev. Prehodili naj bi del Poti po robu, od vasi-ce Predmeja do Otlice in Otliskega okna, in se potem spustili v dolino. Pot po robu se nadaljuje še do Cola, no, ta del poti so pustili za naslednji obisk teh krajev.

Od spomenika Materi Gorjanki so krenili proti prvemu cilju, 912 metrov visokemu vrhu Dolski maj. Na vrhu so imeli lep razgled, od morja čez Veliki Modrasovec do Nanosa na drugi strani. V ozadju so iz gozda štrleli Golaki.

Sledili so prehodi čez lepe travnike do 847 metrov visokega Otliskega maja in še eno uživanje na toplem soncu. Ogled kamnitega polža in piramide, ki ju je iz odpadlega kamenja v kotanjo nad Otliskim oknom postavil arhitekt Damjan

Popelar. Spirala, ki pelje v središče kozmosa. Spust od okna proti dolini se začne pri kapelici, skozi neizrazito grapo mimo votlinice, v katero domačini pred božičem postavijo jaslice. Na hitro so se še povzpeli do Malega Otliskega okna, ki se nahaja nekoliko nižje od Velikega Otliskega okna. Ob poti jim je zapis v kamnu povedal nekaj o legendi o nastanku okna. Pot so zaključili pri izviru reke Hubelj, pri vodi, ki z veliko močjo vre iz skalovja nad Ajdovščino, vodi, izviru življenja. Darko Mohar

Travniki na Poti po robu, foto: Darko Mohar

4. november: Za 70 let Slovenske planinske poti v lepem dnevu na prelep hrib, Vremščico

Na Vremščici, foto: Darko Mohar

Slovenska planinska pot se začne v Mariboru in nadaljuje čez Pohorje, Kamniško-Savinjske Alpe, Julijske Alpe, predalpsko hribovje in Kras ter konča na Debelem rtiču pri Ankaranu ob Jadranskem morju. Odprta je bila 1. avgusta leta 1953 in je najstarejša vezna pot na območju Slovenije.

Člani PS KPD Bazovica so se odločili obeležiti jubilej z vzponom v jubilejnim letu na enega izmed vrhov, ki so kontrolne točke te vezne poti. Za cilj so izbrali Vremščico, goro, ki se nahaja nad

Vremsko dolino med Pivko in Divačo.

Na parkirišču pred vasico Volče pri Pivki se jih je zbralo šestnajst, skupaj s prijatelji iz Kopra in Golnika na Gorenjskem. Načrta ni spremenilo niti napovedano spremenljivo vreme. In imeli so srečo, da so ujeli sončno okno med dvema zelo deževnima in vetrovnima dnevoma. Tako da so na vrhu lahko uživali v razgledih na morje in doline pod Slavnikom, Snežnikom ali Nanosom. Vrhovi so žal bili oblečeni v težke oblake.

Druženje so dokončali z obiskom vasi Gornje Košane in ogledom lične zgodnjebaročne cerkvice Marijinega obiskanja iz 17. stoletja, ki jo je zgradil dolnjekošanski zidarski in kamnoseški mojster Janez Sever. A da v tem kraju še vedno živijo in delajo odlični kamnoseki, so se udeleženci izleta prepričali pri cerkvi sv. Urbana, ki stoji pod samim vrhom Vremščice. ■ Darko Mohar

11. november, Kamenjak

Mala planinska šola, prvi korak

Naslednje leto bo PS KPD Bazovica izpeljala dolgo načrtovano malo planinsko šolo za otroke. Kot prvi korak je bil organiziran vzpon na Kamenjak, uvodni izlet v to planinsko šolo. Izlet, ki je omogočil članom PS, da po eni strani dobijo vpogled v to, kako je to delati z otroki, in po drugi strani, da spoznajo te otroke in tudi oni njih.

Udeležba na prvem takšnem izletu ni bila ravno številčna, a vzpon na Kamenjak je bil zelo zanimiv za vse: otroke, starše in vodnike. ■ Darko Mohar

Uspešen začetek za male planince, foto: Darko Mohar

Aleksandrinstvo tudi tema pouka slovenščine

Aleksandrinke so bile Slovenke s Primorskega, ki so od druge polovice 19. stoletja (v obdobju po izgradnji Sueškega prekopa) do druge svetovne vojne odhajale na delo v Egipt, zlasti v Aleksandrijo in Kairo. Zakaj? Zaradi zelo slabega položaja slovenskih kmetov v 2. polovici 19. stoletja, zaradi posledic 1. svetovne vojne in vzpona fašizma, zaradi česar moški niso dobili dela. Egipt pa je v tem času cvetel, Sueški prekop je bil zgrajen ob koncu leta 1863. Veliko družin tržaških podjetnikov je odšlo predvsem v Aleksandrijo in Kairo. Z njimi so odšle tudi njihove sobarice, hišne pomočnice in dojičje s Primorskega. Čez Sredozemsko morje so se odpravila slovenska dekleta in žene iskat delo, da bi rešila zadolžene kmetije ali si zaslužila doto.

Kako so vedele kam? Medmrežja ni bilo, brati niso znale, Aleksandrija je bila daleč. Tiste, ki so tam že delale, so urejale službo sestram, sestričnam, prijateljicam, sosedam.

Slovenke so bile znane kot zelo dobre delavke. V Egiptu so zaslužile štirikrat več kot v Trstu. Samske ženske so ta dela opravljale kot življenjski poklic. V mnogo težjem položaju kot neporočene pa so bile poročene ženske in matere, ki so pogosto zapustile komaj nekajmesečnega dojenčka in odšle kot dojičje v Egipt. Usode teh Aleksandrink in njihovih potomcev so bile najbolj žalostne. To so nam z branjem pisma in izpovedi prikazale članice dramske skupine SKD Istra iz Pulja 3.11.2023 v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki. Dramski prikaz, ki nosi naslov Aleksandrinke, je ustvarjen po knjigi "Grenko morje" avtorja Marjana Tomšiča in dokumentarnega filma s to tematiko.

V Aleksandriji so se srečevale v slovenski družbi, v zavetišču "Azil Franca Jožefa", ki je skrbelo za brezposelna dekleta. Od leta 1908 so skrb za dekleta - najprej v Aleksandriji, nato še v Kairu - prevzele šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kraja. Pogosto so se srečevale tudi v parkih, saj so vsak dan vodile svoje varovance na sprehode. Poleg tega so se srečevale ob nedeljah popoldne, ko so bile dela proste. Takrat so pele domače pesmi, hodile k slo-

venskemu bogoslužju in si izmenjevale novice od doma. Če je bilo možno, so ena drugi pomagale. Ob tolikih znankah in ob poslušanju domače besede so se počutile bližje domu. Ko so se po spremembi oblasti v 50-ih letih 20. stoletja družine, pri katerih so delale, začele izseljevati iz Egipta, so jih pogosto vzele s seboj.

Aleksandrinke so primer neznanične (netipične) ženske ekonomske migracije. V času stroge delitve dela med ženskami in moškimi, so bile Aleksandrinke hraniteljice družin. Bile so pogumne, ko so odšle v tujino, med ljudi, ki so imeli drugo vero in običaje. Bile so uspešne, vendar so ta uspeh drago plačale.

■ Marija Linić Bujan, DPS v KPD Bazovica

Aleksandrinke

V publikaciji Aleksandrinke, izdani ob filmu, je avtorica pedagoškega gradiva Mirjam Milharčič Hladnik osvetlila zgodovinski in družbeni kontekst aleksandrinstva ter o vsebini med drugim zapisala: Zgodba o aleksandrinkah je zgodba o emigraciji, pogosto boleči in skoraj izključno ženski. Zaradi revščine in fašistične asimilacijske politike so Vipavsko dolino vse do druge svetovne vojne množično zapuščali predvsem mladi ljudje. Moški so odhajali v Argentino, od koder se niso vračali, dekleta in žene so odhajale v Egipt, največ v takrat bogato in kozmopolitsko Aleksandrijo, kjer so ostale tudi več desetletij kot dojičje, varuške, gospodinje in družabnice. Številne so se vrile pozno, včasih prepozno, in so tako ostale tujke tudi v svoji družini in domu, ki so ju vzdrževale z delom na tujem. Več: www.kinodvor.org

Napoved filma Aleksandrinke, foto: www.rtvso.si

Panta rei

Panta rei,
je vzkliknil profesor fizike in matematike,
ko je vstopil v razred.
Nato prevedel, vse teče, se vrti, izrek je grški.
Meni se je zares zavrtelo,
kako sem se bala, da zaradi matematike
nikoli ne bom maturirala!
Matematika je v glasbi, arhitekturi,
v bistvu povsod, če pogledamo naokrog.
Toda ni nujno, da ste vsi matematiki,
v nekaterih med vami skriti so umetniki.
Matematike bom drilal, od tistih, ki to niso,
zahteval bom osnove in formule nove.
Kamen s srca se mi je odvalil,
kako razumevajoče je pravil.
Še danes, ko hodim proti pokopališču,
s šopkom krizantem in svečo rdečo,
na dan naših predragih, ki jih ni več,
vrtim v mislih – panta rei,
vse se vrti, nekam gre,
v novi obliki pojavi se.
Panta rei, vse se vrti,
v življenju in v smrti.

■ Zdenka Kallan - Verbanac
Reka, 1. novembra 2022

Vreme

Na poletno vročino smo pozabili.
A ni tako dolgo, ko smo boga molili,
da nam kakšno kapljo dežja podari,
da se ekstremna vročina preživi.

Preživeli smo vročino, začelo se je deževje.
Dež potaplja doline, lomi drevje.
Verjetno smo se zamerili naravi,
maščuje se nam, lahko vse poplavi.

Morje je podivjalo, razrovalo je obale.
Ko se je umirilo, posledice so ostale.
Obale bodo popravili, plaže uredili.
Podivjanega morja ne bomo pozabili.

Zima je na vratih, kmalu bo sneg.
Lepo je videti, ko se pobeli breg.
Vse, kar pride, tudi s časom mine.
Samo da ne bi bilo prehude zime.

■ Marija Šenk
Reka, 13. novembra 2023

30. avgust, Reka

Bibliobus, darilo iz Ljubljane

Dolgoletno sodelovanje med ljubljansko in reško mestno knjižnico (MK) je prineslo novo pridobitev, bibliobus. Dosedanji bibliobus v Primorsko-goranski županiji (PGŽ) bo namreč predvidoma do konca leta zamenjalo vozilo, ki sta ga avgusta donirali Mestna občina Ljubljana in tamkajšnja Mestna knjižnica. Prevzeli so ga ravnatelj MK Reka Niko Cvjetković, reški župan Marko Filipović z namestnico Sadro Krpan ter vodji pristojnih oddelkov mestnih in županijskih oblasti, Vlasta Linić in Sonja Šišić.

Po ustrezni prilagoditvi bo dosedanji ljubljanski bibliobus postal županijski in bo zagotavljal knjižno izposajo bralcem v krajih, kjer ni knjižnice, od Vinodola, predelov na otoku Krku do reškega zaledja in več krajev Gorskega kotarja. Županijski bibliobus sicer deluje od leta 2004, obsega zbirko 17.948 knjig, vpisanih je 1.241 članov in na 52 postajah obiskuje 41 naselij na območju PGŽ. Lani so zabeležili skoraj trinajst tisoč izposoj in več kot osem tisoč obiskov. Več: <https://gkr.hr/>

■ Marjana Mirković

Bibliobus še čaka prilagoditev, foto: www.rijeka.hr

9. september, Kampo, Rab

Spominska slovesnost

Letošnje spominske slovesnosti ob 80. obletnici osvoboditve italijanskega fašističnega koncentracijskega taborišča Kampo na otoku Rabu se je s hrvaškim predsednikom Zoranom Milanovićem udeležila tudi slovenska predsednica Nataša Pirc Musar. Skupaj sta položila tudi venec v spomin žrtvam kot izraz globokega spoštovanja do žrtev taborišča Kampo in vseh, ki so pretrpeli grozote fašističnega nasilja.

Na dogodek je bil kot govorec povabljen tudi Slavko Malnar kot preživeli taboriščnik, ki je bil pri svojih šestih letih priča strahotnim razmeram v taborišču Kampo. Kot dolgoletni raziskovalec krajevne zgodovine in raznolike kulturne dediščine Čabranskega je pozornost namenjal tudi zbiranju in preverjanju podatkov, povezanih z interniranci v taborišču Kampo. Povedal je, da so ga letos na Rabu umaknili s programa, brez pojasnila, a tudi ne prvič. Tokrat je, povzeto iz besedila, med drugim želel spomniti na žrtve med otroki: *Taborišče je začelo delovati avgusta 1942, umiranje se je začelo deset dni po prihodu*

du, najprej najmlajši, dojenčki, prvih devetnajst še pred pripravo pokopališča ... Z območja kotarja Čabar je bilo tu več kot tisoč otrok ... Do decembra leta 1942 jih je življenje izgubilo 138, po preselitvi v taborišče Gonars v Furlaniji ob koncu tega leta, pa je za posledicami bivanja v Kampoju tam umrlo še 114 otrok ali skupaj z imenom in priimkom 252 otrok. Umiranje se je nadaljevalo tudi po vrnitvi iz taborišča ... Številni otroci so ostali brez staršev, pomrle so cele družine, za vselej izginili posamezni zaselki. Težko bi našli družino brez taboriščne žrtve ... Tudi po osemdesetih letih od poraza fašizma srce zadrhti ob misli na grozote, ki jih lahko stori človeku le nečlovek.

■ Marjana Mirković

20. oktober, MK Ivana Gorana Kovačiča, Karlovec

30 let osrednje knjižnice za slovensko knjigo na Hrvaškem

Osrednja knjižnica za slovensko knjigo od 20. oktobra 1993 deluje v Karlovcu, oddelek, ki ga vodi višja knjižničarka Vedrana Kovač Vrana, pa je jubilej med drugim praznoval s preselitvijo v nove prostore, na dan ustanovitve pa s srečanjem, organiziranim v sodelovanju s knjižnico Mirana Jarca iz Novega mesta. 18. mednarodni strokovni posvet Knjižnica – igrišče znanja in zabave je tokrat potekal na temo potujočih knjižnic kot sestavnih delov knjižnične mreže na Hrvaškem in v Sloveniji.

Oddelek za slovensko knjigo deluje v okviru karlovške MK, pomembno podpora njegovemu delovanju, zlasti prva leta, pa je pomenila podpora novomeške knjižnice ob prizadevnosti tamkajšnje knjižničarke Jadranke Matijejić, ki je dolga leta tkala vezi. Zbirka obsega več kot šest tisoč enot, knjig, periodike, AV in elektronskega gradiva, ki je na razpolago vsem uporabnikom in za medknjižno izposajo, možno tudi v slovenska društva na Hrvaškem, ter za pregled, dostopen na spletni strani www.gkka.hr.

Na Hrvaškem sicer deluje skupno enajst knjižnic za narodne manjšine (NM), je zapisano na spletni strani ministrstva: <https://min-kulture.gov.hr>. Poleg karlovške so to še MK Beli Manastir (madžarska NM), Knjižnica in čitalnica Daruvar (češka NM), Hrvaška ljudska knjižnica in čital-

nica Našice (slovaška NM), Avstrijska čitalnica v Mestni in univerzitetni knjižnici Osijek, MK in čitalnica v Pulju (italijanska NM), Srbsko kulturno društvo Prosvjeta v Zagrebu ter Ljudska knjižnica in čitalnica Vlado Gotovac Sisak (za Bošnjake), v okviru Mestnih knjižnic Zagreba sta za NM pristojni Knjižnica Bogdana Ogrizovića (albanska NM) in Osrednja knjižnica Rusinov in Ukrajincev, v Zagrebu pa je tudi knjižnica Kali Sara (romska NM), odprta leta 2020. ■ Marjana Mirković

Vodja slovenskega oddelka Vedrana Kovač Vrana, foto: Marjana Mirković

Pozdravljeni!

Po mojem mnenju je edina dobra zadeva, ki se je v zadnjih treh mesecih zgodila pod Triglavom (pravzaprav v Frankfurtu), uspeh Slovenije kot častne gostje na letošnjem frankfurtskem knjižnem sejmu, kjer s(m)o "rasturali" – z manifestom o poglobljenem branju s Slavojem Žižkom, ki se je zavzel tudi za palestinske žrtve v Gazi in razgalil evropsko hipokrizijo, ter nastopom ljubljanske filozofske šole.

Ko je mi je Tomo Šajn predal štafeto pisanja te kolumne, je še veljalo, da naj bi v kolumni še naprej poročala o političnem dogajanju na slovenski strani meje. Kot ste že opazili, mi je že od vsega začetka v tem smislu šlo slabo, potem pa za vsaka

Sopotja še slabše. (Razen enkrat in takrat z veseljem – pred volitvami aprila 2022.) Tudi zdaj "trpim" in mencam, ker bi vam morda res morala sporočiti kaj o dogajanju pri nas. Mencam, čeprav že vnaprej vem, da tega ne bom počela. A bi vi, če bi bili na mojem mestu, z apetitom "neki" javnosti pisali, kaj se dogaja pri vas? Bi lahko pisali samo o dobrem in zamolčali vse, kar res zaznamuje vaš vsakdan? Bi bili srečni, če bi morali v vesoljno Slovenijo poročati o vsem, kar se je dogajalo pred letošnjim pohodom spomina v Vukovarju? Pa vsakič znova na primer o tem, s čim se spet obmetavata oba vaša predsednika? Pa o blo-

kadah s traktorji na slavonskih cestah? Jaz tudi ne.

Zoprno (kot da nekoga ogovarjam) mi je poročati, da stranki (in z njo našemu predsedniku vlade), ki je z ogromno podporo (upanja, prepričanja, optimizma) vseh nas zasedla kar 53 sedežev v državnem zboru z 90 stoli, strmoglavlja podpora javnosti, ker še niso pokazali, da resno delajo na reformi zdravstva, pokojninskega in plačnega sistema. Ves čas gledamo, kako se ukvarjajo s sabo, se smešijo z rokohitrskimi in nepremišljenimi odločitvami in izjavami, ki jih že drugi dan popravljajo. Pa tudi, kako s sumljivimi metodami in argumenti iz svoje stranke in vlade mečejo člane in ministre, ki med nami, navadnimi smrtniki, veljajo kot boljši. Videti je tudi, da so mediji po eni strani do ravnanja našega premierja zelo kritični, po drugi strani pa previdni. Nihče si ne želi vrnitve režima, ki je na primer v dveh letih v času epidemije izdal 60.000 odločb o prekrških, s katerimi se zdaj ukvarja in jih razveljavlja ustavno sodišče. Prekrških zaradi sendviča, zaužitega brez maske na nosu, ali branja slovenske ustave pred slovenskim parlamentom.

Raje vam povem, kako je z mojega vidika videti Hrvaško, njeno učinkovitost na nekaterih področjih – zlasti tistih, na katerih v Sloveniji vlada prava polomija. Pustimo izjemne turistične prilive v hrvaški proačun, ki sledijo močnemu turističnemu trženju, predvsem pa soncu in krasnemu morju. Videti in slišati je na primer informacije o 3,5 milijardah evrov investicij, večinoma

pokritih z evropskim denarjem, s katerim je Hrvaška na primer zgradila pelješki most in s katerim gradi najdražje tri kilometre (podzemne) avtoceste med vašimi Škurinjami in Mlako (68 milijonov evrov). Pa o naslednjih desetih milijardah evrov, s katerimi bo Hrvaška v naslednjih nekaj letih obnovila hrvaške železnice. Medtem ko pri nas že nekaj desetletij "gradimo" nov, 26 kilometrov dolg železniški tir od Divače do Kopra, ne moremo zgraditi avtoceste od Rupe do Postojne, z vlakom iz Bistrice do Ljubljane pa potujem skoraj toliko časa kot mati moje pokojne none ob otvoritvi proge Pivka–Ilirska Bistrica–Reka pred natančno 150 leti. Ne bi dvakrat rekla, da ne bom morda že čez nekaj let v enakem času z vlakom z Reke prispela v Zagreb.

Opazila pa sem, da tako kot Slovenec zlahka vidi idealizirano podobo sosednje države, le njene vrhove in ne njene blatne kloake, tudi Hrvat zlahka vidi preveč lepo podobo naše "dežele". Nekega večera sem na TV HRT 1 odkrila serijo Srečna mesta in prav tisti njen del, ki je predstavljal Ljubljano. Novinarica, ki je pripravila oddajo, je naši prestolnici naredila izjemen poklon. Ljubljana je res lepa, a v vaši nanizanki je bila prikazana skoraj kot najidealnejše mesto pod soncem. In zdaj se po "idealni" Sloveniji vozi še Stanković z Vetrom v laseh. Kaj naj rečem? Odlično!

Hrvaška in Slovenija sta se oktobra skupaj predstavili na turistični borzi v New Yorku. Najprej nisem bila prepričana, ali prav slišim. Skupaj?! Potem pa sem bila nad tem navdušena. Ne bi še kaj podobnega skupaj naredili v novem letu 2024? Na primer mejno črto v Piranskem zalivu. Morda bi nam uspelo, če bi tudi vladi, tako kot slovensko in hrvaško turistično organizacijo, vodili ženski namesto Golobov in Plenkovičev.

Želim nam veliko skupnih zmag v novem letu!

Dragica Jaksetič
dragicajaksetic@gmail.com

Dragica Jaksetič

Natko Štiglić: Pri pouku slovenščine nam je lepo in zanimivo

Vokviru DPS v KPD Bazovica je na začetku lanskega šolskega leta stekla nova oblika poučevanja slovenščine za otroke, vodstvo pa je prevzel takrat petindvajsetletni Natko Štiglić z diplomama Univerze v Ljubljani, natančneje Akademije za glasbo in Fakultete za družbene vede (FDV). Obenem je kot mladi raziskovalec postal tudi novi sodelavec reške enote INV-ja, izobraževanje pa nadaljuje na doktorskem študiju mednarodnih odnosov (FDV).

Natko Štiglić, odrasel v Selcah pri Crikvenici, se je v KPD Bazovica vključil leta 2016, ko je začel obiskovati pouk slovenščine, kmalu pa se je ta nadarjeni kitarist, s samostojnimi koncerti že v srednješolskih letih, predstavil tudi na društvenem odru in z nastopi večkrat obogatil kulturni program društva ob razstavah in drugih dogodkih. Za seboj ima uspešno glasbeno kariero, z vrsto odmevnih nastopov in udeležbo na tekmovanjih doma in v tujini. Prejel je tudi več priznanj in nagrad, poleg glasbene pa kariero uspešno gradi tudi na družboslovnem področju.

Večkrat je že bil predstavljen v številnih medijih tudi v Sloveniji, zlasti v zadnjem letu dni. Rubrika Srečanja ga tokrat predstavlja predvsem kot učitelja slovenščine, ki jo odlično govori in piše ter ki je med otroki zelo priljubljen. Kot pravi, se je poučevanja lotil na svojo željo, ker ga pedagoško delo veseli in izpolnjuje, ima pa tudi že izkušnje: *Nekoč sem v isti učilnici bil učenec, zdaj pa sem učitelj. Imam veliko prakse z delom z otroki, predvsem skozi poučevanje glasbe in kitare. Od začetka študija na Akademiji za glasbo se ukvarjam s poučevanjem, delal sem tudi nekaj časa v eni glasbeni šoli v Ljubljani.*

Skupina šteje deset osnovnošolcev, članov KPD Bazovica, starih od sedem do trinajst let. Pouk v tem šolskem letu poteka ob četrtkih, traja dve šolski uri, od pol petih do šestih, in je vsebinsko zelo pestro zasnovan: *Pri poučevanju si pomagam z učbeniki in delovnimi zvezki ter tudi z drugimi didaktičnimi pripomočki, na primer s kakšno družabno igro v slovenščini, kot je Monopoly. Menim, da je za otroke zelo pomembno, da se pri učenju učijo na različne načine in ne samo z učbeniki. Od teh trenutno uporabljamo Čas za slovenščino 1 in 2, imam pa tudi kar nekaj slikanic in pesmaric.*

Kot poudarja, ga pedagoško delo zelo veseli: *Nikoli mi ni naporeno. Pri otrocih je včasih res izziv ohraniti pozornost, sploh pa, ko pridejo že utrujeni od celodnevniških šolskih in različnih drugih aktivnosti. Tega se zavedam in zato poskušam pouk narediti čim bolj zanimiv, da vsaj malo odmislijo to utrujenost. Zelo všeč so jim različne družabne igre, petje pesmic, recitiranje ipd. Ne marajo kakšnih nalog iz učbenikov, na primer slovnice in podobno. Sodeč po pozitivnih odzivih staršev in otrok je na našem pouku slovenščine zagotovo lepo in zanimivo.* To potrjuje tudi dejstvo, da ga obiskujejo isti otroci kot lani, vključenih pa je tudi nekaj novih, z zadovoljstvom pove in doda, da pri pouku pravzaprav ničesar ne pogrešajo.

Kot novi sodelavec reške enote INV-ja na vprašanje, kaj ga je pritegnilo k temu delu in kaj je področje raziskovanja, odgovarja: *Doktorski študij me je že dlje časa zanimal, želel sem tudi pridobiti še nekaj novega znanja in izkušenj. V splošnem je tema mojega raziskovanja slovenska manjšina na Hrvaškem, na doktorskem študiju pa tudi diplomacija in mednarodni odnosi.* Natko Štiglić je tako med drugim vključen tudi v triletni raziskovalni projekt o slovenski skupnosti na Hrvaškem, ki ga na reški enoti INV-ja vodi dr. Barbara Riman in je predstavljen v prvi rubriki te številke Sopotij.

Natko Štiglić ima sicer zelo rad šport in rad bere knjige, a prostega časa za to nima veliko, posveča se predvsem študiju in se obenem še nadalje trudi tudi na glasbenem področju: *Trenutno je največji del mojih obveznosti delo za študij, saj sem pri doktoratu in pisanju svoje doktorske disertacije ogromno časa za knjigami in berem razno literaturo. Takrat, ko ne delam za INV ali študij, se moram ukvarjati s kitaro, saj mi je precej naporno obdržati ti dve stroki na visoki ravni. Odprtih je nekaj glasbenih projektov, ki jih načrtujem za leto 2024, ampak o tem ob kakšni drugi priložnosti.*

O tem, kaj bo pretehtalo v prihodnje, glasba ali raziskovalna dejavnost ali diplomacija, zdaj ne razmišlja: *Zaenkrat je še vse odprto. Na Hrvaškem in v Sloveniji sem eden redkih akademsko izobraženih kitaristov, ki se ukvarjajo s klasično glasbo, flamenkom in zabavno glasbo, pa tudi z avtorskim delom in glasbenimi priredbami, zato bi želel to še naprej razvijati. Tudi diplomacija bo zagotovo na nek način del mojega življenja, čeprav še ne vem, v kakšnem obsegu in kakšni obliki. Najbrž bom prepletal oboje.*

Simpatičnemu sogovorniku Natku Štigliću smo ob koncu pogovora, ki je potekal po elektronski pošti, zaželeli srečo in uspešno nadaljevanje glasbene in študijske poti tudi v novem, prihajajočem letu 2024. ■ Marjana Mirković

Natko Štiglić, foto: Istog Žorž

